
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

της Αλίκης Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου

Για τρίτη χρονιά ο Σύνδεσμος για τα Δικαιώματα της Γυναίκας αφιερώνει την «Ημέρα της Γυναίκας» στην απονομή βραβείου σε κάποια γυναίκα ή κάποιες γυναίκες που έχουν προσφέρει εξαιρετικές κοινωνικές υπηρεσίες.

Γιατί ειδικά σε γυναίκες; Πρώτον, διότι είναι η Ημέρα της Γυναίκας. Εκτός αυτού όμως, γιατί η γυναίκα προσφέρει πολλές υπηρεσίες στην κοινωνία, συχνά αφανείς και με πολλή σεμνότητα, χωρίς πολλές τυμπανοκρουσίες και χωρίς να το ξέρει ο κόσμος. Το βραβείο αυτό θεωρήσαμε ότι αποτελεί και μια επανόρθωση κάποιας αδικίας απέναντι των γυναικών για τη μη αναγνώριση από το ευρύ κοινό πολλών κοινωνικών υπηρεσιών που προσφέρουν αφανώς οι γυναίκες.

Εξάλλου, πιστεύουμε ότι αυτή η Ημέρα της Γυναίκας, που, όπως ξέρετε, έχει ξεκινήσει από ένα αγώνα για απόκτηση ίσων δικαιωμάτων με τους άνδρες στην εργασία από λίγες γυναίκες υφάντριες στη Ν. Υόρκη, είναι κατάλληλη γι'αυτή την απονομή. Η 8η Μαρτίου έχει καθιερωθεί ως επέτειος αγωνιστικής ημέρας, όχι ως ημέρα εορταστική. Τέτοια μέρα κάνουμε κάποιον απολογισμό, πού βρισκόμαστε με όσους αγώνες έγιναν, τί υπολείπεται να γίνει. Και επί πλέον, προσπαθούμε να τιμήσουμε και τις αγωνίστριες οι οποίες έχουν αγωνισθεί πολλά χρόνια για την απελευθέρωση της γυναίκας και την προκοπή της κοινωνίας. Κάποια αναγνώριση της οφειλής της κοινωνίας σ'αυτές είναι δίκαιη και ειδικά επιβεβλημένη.

Θα ξέρετε όλες ίσως ότι αυτές οι γυναίκες που το 1857 οργάνωσαν μια μεγάλη απεργία και διαδήλωση στη Ν. Υόρκη, εργάζονταν τότε 14 ώρες το εικοσιτετράωρο, καθ'ην στιγμή οι άνδρες, που προηγουμένως εργάζονταν 12 ώρες, είχαν πετύχει ένα 10ωρο, η δε αμοιβή των γυναικών ήταν το μισό της ανδρικής αμοιβής.

Μη νομίζετε ότι την ίδια εποχή ήταν καλύτερη η μοίρα των γυναικών και σε άλλες χώρες. Για παράδειγμα, στα μεγάλα υφαντουργεία της Λυών, στη Γαλλία, οι γυναίκες εργάζονταν κρεμασμένες με καρούλια από τις αμασχάλες επί 15 ή 17 ώρες, για να μπορούν να δουλεύουν συγχρόνως και με τα χέρια και με τα πόδια.

Περιττό να σας πω ότι οι εξωσπιτικά εργαζόμενες, όταν γύριζαν σπίτι τους, άρχιζαν το πρόσθετο ωράριο της οικιακής δουλειάς, και περιττό να σας πω ότι και ο εργοδότης θεωρούσε ως καθιερωμένο προνόμιό του τη σεξουαλική χρήση τους. Ωστόσο, παρ'όλη την αδυναμία

τους, σωματική και κοινωνική, οι γυναίκες τόλμησαν να αρχίσουν κάποιον αγώνα, ο οποίος έκτοτε συνεχίστηκε. Και μπορεί σήμερα να μην είμαστε πλήρως ικανοποιημένες – και δεν είμαστε, διότι δεν υπάρχει ακόμη στην πράξη πλήρης ισότητα – όμως η κατάσταση έχει βελτιωθεί σημαντικά σ'ολόκληρο τον κόσμο, όχι μόνο από τους αγώνες των γυναικών, αλλά και από τη συγκυρία, τη διεθνή και την εθνική, που πολλές φορές έδειξε την αναγκαιότητα της χρησιμοποίησης των γυναικών σε όλες τις εργασίες, ιδίως σε καιρούς πολέμου αλλά και αμέσως μετά, για να επανορθωθούν οι καταστροφές του πολέμου. Και με την ευκαιρία αυτή, διαπιστώθηκε ότι η γυναίκα ήταν σε θέση να κάνει τα πάντα, όλες τις δουλειές που κάνει ένας άνδρας. Θα είχε χαθεί ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος και ο Δεύτερος, αν οι γυναίκες δεν είχαν αντικαταστήσει τους άνδρες σ'όλες ανεξαιρέτως τις εργασίες και φυσικά διατηρούσαν παραπλεύρως και το σπιτικό. Ακόμα και όλα τα πολεμοφόδια κατασκευάζονταν από γυναίκες. Έτσι, μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο μερικά κράτη ενέδωσαν στους τρομερούς αγώνες, ιδίως των σουφραζεττών, για τους οποίους έχουμε μιλήσει πολλές φορές.

Η διεθνής και η εσωτερική συγκυρία απέδειξαν τις ικανότητες των γυναικών σ'όλους τους τομείς, αυτή δε η διάκριση μεταξύ των γυναικείων και ανδρικών εργασιών, όπως έλεγε και ο Πλάτων, δεν έχει βάση. Αν η γυναίκα έμεινε πίσω, αυτό οφείλεται κυρίως στο ότι ο άνδρας πήρε την αμειβόμενη και οι γυναίκες τη μη αμειβόμενη εργασία. Δεν είναι λόγω της διαφοράς της υφής της εργασίας, ότι η γυναίκα θεωρείται κατάλληλη να κάμει

μια δουλειά και ο άνδρας άλλη. Δεν είναι αλήθεια. Τώρα που γίνανε αμειβόμενα συνεργεία καθαριότητας σπιτιού, συμμετέχουν άνδρες. Επίσης, όταν κάνουν τους μαγείρους ή τους λαντσιέριδες με αμοιβή, τότε μπορούν να κάνουν αυτές τις δουλειές που αρνούνται να κάνουν στο σπίτι τους. Το ότι η γυναίκα είχε περιοριστεί στις μη αμειβόμενες εργασίες, την είχε καταστήσει εξαρτημένο. Διότι όποιος έχει οικονομική εξάρτηση, έχει εξάρτηση σε όλους τους τομείς. Δεν θα κουραστούμε να επαναλαμβάνουμε αυτή τη βασική αλήθεια.

Σήμερα, βραβεύουμε δύο γυναίκες που κατανίκησαν την εξάρτηση, και μάλιστα υπό πολύ δυσμενείς σε βάρος τους συνθήκες. Η μία, που είναι ηλικίας 100 ετών εφέτος, η κυρία Φιλιά Χαϊδεμένου, ήλθε στην Ελλάδα προσφυγοπούλα, με τη μάνα της από τη Μικρά Ασία. Οι Τούρκοι είχαν σφάξει τον πατέρα της και τα αδέρφια της. Εδώ πρέπει να τονίσω ότι τότε, με τη φοβερή Μικρασιατική Καταστροφή, οι πρόσφυγες που ήλθαν εδώ ήταν κυρίως γυναίκες και παιδιά, γιατί οι Τούρκοι είχαν σφάξει μεγάλο αριθμό ανδρών. Και όμως αυτές έλαβαν το κουράγιο να κρατήσουν τις οικογένειες, για να επιζήσουν και να γίνουν τα εργατικότερα και τα αποδοτικότερα στοιχεία της ελληνικής κοινωνίας, στη συνέχεια. Οι βορειοελλαδίτες, κυρίως, πρόσφυγες, για πολλά χρόνια, και τώρα ακόμα, μας θρέψανε λόγω της μεγάλης τους εργατικότητας και της ανάπτυξης καλλιεργειών στη Βόρεια Ελλάδα αλλά και βιοτεχνιών και αργότερα βιομηχανιών, χωρίς να υστερήσουν στους τομείς των γραμμάτων και των τεχνών.

Η κυρία Φιλιά κατάφερε να εργασθεί, έγινε καπελού, έκανε οικογένεια, απέκτησε κόρη και έχει εγγόνια. Παραπλεύρως με την εργασία της ανέπτυξε μεγάλη κοινωνική δραστηριότητα, έγινε μέλος σε πολλά σωματεία μικρασιατικά, και σε ηλικία 95 ετών αποφάσισε να πραγματοποιήσει ένα όνειρο της ζωής της. Να ιδρύσει ένα

μουσείο λαογραφικό της Μ. Ασίας. Να μαζέψει κειμήλια, για να φτιάξει αυτό το μουσείο. Και σήμερα που είναι 100 χρόνων, το μουσείο αυτό έχει αρχίσει να εμπλουτίζεται με πολύ μικρασιατικό υλικό. Λειτουργεί και βρίσκεται στο Δήμο της Ν. Φιλαδέλφειας, όπως θα σας πουν οι επόμενοι ομιλητές.

Ο Σύνδεσμος αποφάσισε να της δώσει το βραβείο ως θαυμάσιο παράδειγμα μαχόμενης γυναίκας που κατάφερε και επαγγελματικά να σταθεί στα πόδια της, παρά τη συμφορά από την οποία ξεκίνησε, και επί πλέον να είναι χρήσιμη και στην κοινωνία, με έργα αξιοθαύμαστα, χωρίς να είναι γυναίκα πλούσια και ισχυρή στην κοινωνία. Πρόκειται για προσωπικότητα που μακάρι να της μοιάζαμε πολλές.

Τώρα λίγα λόγια και για την άλλη μικρασιάτισσα που βραβεύουμε, την κυρία Δόμνα Σαμίου. Γεννήθηκε στην Ελλάδα, αλλά είναι από γονείς μικρασιάτες. Θεωρώ περιττό να σας πω για το τεράστιο έργο της, γιατί είναι ήδη προβεβλημένη. Συγκέντρωσε την ελληνική λαϊκή μουσική και όχι μόνο. Οργάνωσε και την εκτέλεσή της από ομάδες, ώστε να κάνει την ελληνική κοινωνία να γνωρίσει, να αισθανθεί και να αγαπήσει αυτή την ελληνική μουσική. Για το έργο της θα σας μιλήσουν άλλοι ομιλητές.

Της απονέμουμε το «Βραβείο Γυναικείας Κοινωνικής Προσφοράς» για την ικανότητά της όχι μόνο να σταθεί στα πόδια της, να εργασθεί αυτοτελώς και να αποκτήσει ανεξαρτησία και αξιοπρέπεια, αλλά και να προσφέρει και τεράστια υπηρεσία στην ελληνική κοινωνία.

Και τώρα θα παρακαλέσω τους παρισταμένους ομιλητές να λάβουν το λόγο, αφού τους ευχαριστήσω για την τιμή που μας έκαναν να αποδεχτούν να μιλήσουν απόψε εδώ. Προσκαλώ πρώτο τον τέως υπουργό και βουλευτή κύριο Γιάννη Καψή, που είναι μικρασιάτης και χαίρει διπλά από μας, γιατί το βραβείο απόψε απονέμεται σε μικρασιάτισσες.